

L a p p t r ä s k, L i n d k o s k i by

H a n n u s b a c k e n

1931

(N. Cleve)

Lappträsk, Lindlöski
Hannusbacken

Tabeller till grävningsberättelsen

	1	2	3	4	5	6	7	8
c	f { 15 cm /dk. 15-25 2dk.	15 cm 15-25 25-35	8 cm 8-18	8 cm 8-20 20-25	f { 20 cm 20-30	f { 20 cm 30-40 (botten vid 55 cm)	f { 25 cm 15 ?	f { 20 cm 10 30-40
d	15 cm 15-20(25)	14 cm 14-35	8 cm 8-15(18)	8 cm 8-35 35-	f { 20 cm 20-35	f { 30 cm 30-50	f { 30 cm 30-40 40-50	f { 25 cm 25-35
e	18 cm 18-28	12 cm 12-22 22-?	5 cm 5-15 15-35	12 cm 12-35	f { 20 cm 20-30 30-45	f { 15 cm 15-25 25-50	f { 25 cm 25-40 40-50	f { 20 cm 20 40-80
f	18 cm 18-28	15 cm 15-25	15 cm 15-25 25-?	15 cm 15-35 35-?	f { 20 cm 20-30 30-50	f { 15 cm 15-25 25-35(40)	f { 25 cm 25-35	f { 20 cm 10 30-40
g	10 cm 10-30	15 cm 15-25	15 cm 15-25 25-?	15 cm 15-25 25-	f { 20 cm 20-30 30-?	f { 20 cm 20-30 30-?		
h	12 cm 12-30	15 cm 15-25	15 cm 15-25	20 cm 20-30	f { 25 cm 25-30 30-?	f { 15 cm 15-?		
i	10 cm 10-25	10 cm 10-18	15 cm 15-30	f { 25 cm 25-?	f { 27 cm 27-35			
j	10 cm 10-25	10 cm 10-25	12 cm 12-25	f { 25 cm 25-?	f { 25 cm 25-?			
k	15 cm 15-25 (botten 40 cm)	15 cm 15-25	15 cm 15-30 (botten 40 cm)	f { 25 cm 25-30	f { 25 cm 25-35			
l	15 cm 15-25	20 cm 20-30 (botten 45 cm)	15 cm 15-25	f { 25 cm 25-?	f { 25 cm 25-35 botten 50 cm			
m		20 cm 20-35	15 cm 15-25	(f?) 20 cm 20-30	f { 20 cm 20-30			
n		20 cm (botten 55 cm)	20 cm 20-30 (botten 45 cm)	(f?) 20 cm 20-30 (botten 45 cm)	20 cm (delvis f, j) 20-30 (botten 40 cm)			
o		15 cm 15-25 (botten 45 cm)	15 cm (botten 45 cm)	f { 25 cm (botten 40 cm)	f { 35 cm (botten 35 cm)			
p		15 cm 15-25 (botten 35 cm)	15 cm (botten 35 cm)					
q		25 cm (botten 40 cm)	20 cm bott. vid 20 cm					

f
t
/dk.
2dk.

f = fyllningsjord
t = torv
/dk = 1. skiktet
2dk = 2. "

	1	2	3	4	5	6	7	8
c		+	+	+	+	+	+	+
		1-3	4-5	6-8	9-10	11-12	13-15	16-19
d	+	+	+	+	+	+	+	+
	20-23	24-27	28-31	32-38	39-44	45-49	50-55	56-60
+								
229-230	+	+	+	+	+	+	+	+
e	61-62	63-67	68-73	74-76	77-82	83-88	89-92	93-97
f	+	+	+	+	+	+	+	+
	98-101	102-103	104-106	107-113	114-123	124-128 228-230	129-132	133-134
g		+	+	+	+	+		
		135-136	137-142	143-145	146-148	149-157		
h	+	+	+	+	+			
	158-159	160-161	162-163	164-166	168-170			
i	+	+	+	+	+			
	171-172	173-174	175-176	177	178-181			
j	+	+	+	+	+			
	182	183-184	185-186	187-189	190-192			
k	+	+	+	+	+			
	193	194-195	196-197	198-199	200-202			
l		+	+		+			
		203-205	206-207		208-211			
m		+	+	+	+			
		212	213-215	216-217	218-219			
n			+	+	+			
			220-221	222	223			
o			+		+			
			224-225		226			
p			+					
			227-228					
q								

+ = kambseramite
 + = smörbseramite

B e r ä t t e l s e

Över arkeologiska undersökningar utförda på uppdrag av Arkeologiska Kommissionen å H a n n u s b a c k e n s stenåldersboplats på Helgars hemmans mark i Lindkoski by av Lappträsk socken. sommaren 1931. De utgrävda fynden bära nummern 9404:1 - 236, tidigare fynd katalogiserade under n:o 9115:1-7. Berättelsen åtföljes av fotografierna n:s 8170 - 8177 samt två kartor.

Hösten 1929 fann gårdssonen på Helgars hemman i Lindkoski by Konrad Helgars, (som samma sommar deltagit i de arkeologiska grävningarna på Heimbackens stenåldersboplats i samma by,) typisk stenålderskeramik vid grundgrävning för en ny mangårdsbyggnad å hemgården. Ynglingen visade föremålen för doktor Johannes Hastig, som genom några provgröpar ådagalade, att på platsen verkligen förekom en stenåldersboplats. Doktor Hastig insände fynden till Nationalmuseet (Kat. n:o 9115:1-7).

Mitt på Lindkoski slätten höjer sig inom Lindkoski bys område men i närheten av gränsen mot Hindersby ett större kuperat område. Den västligaste delen av detta, där gårdarna Hannusas, Helgars och Svennas äro belägna, bär namnet H a n n u s b a c k e n.

Backen är mycket stenbunden och berggrunden träder flerstädes i dagen; ett stycke OSO-om Helgars finnes t.o.m. ett mindre berg, Storberget, därifrån panoramabilden (foto 8170-72) är tagen. Hannusbacken omgives på alla håll av lermarker, vilka nå fram till gårdens ekonomiebyggnader, liksom ock i SO-delen av trädgården. Endast på platsen för och området emellan Helgars och Svennas manbyggnader uppvisar sand, tämligen fin,

rödaktig sand. På denna rätt smala sandremsa hade stenåldersmänniskorna haft en av allt att döma jämförelsevis tillfällig boplats; av provgroparna att döma, likväl endast omfattanden inom Helgars område fallande delen. Observeras kan, att detta sandbälte närmast kan liknas vid en sandrev, i det att marken på bägge sidor om densamma sluttar nedåt. Något skydd mot nord-vindarna har icke funnits, möjligtvis naturligtvis skog.

Provgroparna på Helgars gårdsplan utom det egentliga grävningssområdet gävo negativt resultat. På denna plats har Helgars hemman (tidigare det odelade Hannusas) stått sedan år 1760, vilket medfört, att marken omrörts. Fyllningsjord förekom icke blott på gårdsplanen, utan även i de östra rutserierna av grävningssområdet samt i största delen av trädgården. Två små krukbiter och en benskärva hittades i fyllningsjorden i en provgrop tätt intill manbyggnadens N-hörn (9404:231-232).

Provgroparna på Svensnas område gävo inga fynd.

Grävningssområdet bestämdes med tillhjälp av de av doktor Johannes[§] Hastig tagna provgroparna och Konrad Helgars anvisningar. Området utpålades framför NW-gaveln av mangårdsbyggnaden, parallellt med gårdesgården och vinkelrätt mot sandåsens längdriktning. Det visade sig likväl icke nödvändigt att undersöka hela det utpålade området; sammanlagt genomgrävdes 86 m². Fyndtätheten i de olika rutorna ådagalade tydligt boplatsens utsträckning.

Rikast var fyndförekomsten i i de övre delarna av grävningssområdet, rutserien c likväl undantagen. Tyngdpunkten befann sig i den östra delen, rutserierna 4 - 8, ungefär inom det område, där snörkeramiska lerkärleksbitar även påträffades (se chemat över keramikfynden). Rutserien C utvisade tydligt att boplatsen gräns uppåt var nära (detta var närapå krönet av sandreven). Medan boplatsen västerut synbarligen slutade med rutserien 1, vilket bl.a. framgår av iakttagelserna vid undersökningen av en ruta omedelbart W-om d1 och e 1, är det å andra sidan troligt att boplatsen nått ett flertal rutserier längre mot O, d.v.s. under manbyggnaden. Härifrån

härstamma ju de av Konrad Helgars vid grundgrävningen år 1929 funna lerkärlsbitarna. Boplatsens nedre gräns är svår att exakt bestämma, genom att fynden så småningom avtager nedåt. Redan i rutserierna h och i börjar en viss avmattning, vilken i serien j är fullt tydlig. Serien k är ytterst fyndfattig och i serien l finnes redan två rutor alldeles fyndtoma (även högre upp finnes ett par fyndtoma rutor nämligen g 1 och h 6, vilken sistnämnda nästan uteslutande hade fyllningsjord med steril lerblandat sandlager omedelbart under). I serien m förekommer kanske något rikligare keramik, men ökningen förefaller tämligen tillfällig, då de påföljande rutserierna endast kan uppvisa några få fynd (se keramikchemat).

Den å Hannusbackens stenåldersboplats påträffade keramiken är till sin huvudbeståndsdel äldre kamkeramik, Äyräpääs stad. ^{T:2} ~~II~~ Inmängd med denna påträffades i NO-delen av grävningssområdet även typisk snörkeramik, t.o.m. fragment med snörörnering. Trots den noggrannast möjliga observation, kunde någon beträffande nivåskillnad mellan de två olika slagen keramik icke iakttagas. Så t.ex. påträffades i rutan e 5 en snörörnerad krukbit på 45 cm:s djup, d.v.s. på det största djup, som keramik överhuvudtaget förekom i denna ruta. I rut. f 4 förekom snörkeramik på 25 cm:s djup med många kamkeramiska lerkärlsbitar ovanpå. Såsom en allmän uppfattning kunde likväl framhållas, att snörkeramiken i regel höll sig inom det första grävningsskiktet. Av bifogade chema över förekomst av keramik framgår tydligt utbredningen av snörkeramiska fynd.

Omnämnas kan dessutom fyndet av en leridol (9404:28) i r. d 3

Beträffande den jordmån, i vilken fynden påträffades är redan tidigare framhållet, att på själva grävningssområdet förekom för stenåldersboplatser lämplig sand. I övre delarna av grävningssområdet var denna sand rödaktig, i synnerhet inom det område, där fynden förekommo talrikast. Längre ner avtonades det röda och förbyttes i en gulaktig skiftning, dels svagt rödgul, dels rent gulaktig, i rutan p 2 t.o.m. granngul. I västra delen av grävningssområdet, så t.ex. i hela rutserien 1, var sanden märkbart ljusare än inom de östligare partierna.

Mäktigheten av det röda skiktet varierade, men höll sig mellan 20 och 30 cm. i normala fall. Tidigare har redan påpekats hurusom de östra delarna av grävningsområdet dels blivit omrörda, dels fått ett tillskott av fyllningsjord (se schemat över skikten i de olika rutorna). I dessa fall ha fynden från fyllningsjorden katalogiserats skilt för sig.

Såsom av kartan framgår förekom inom grävningsområdet rätt talrikt stenar. Men samtidigt iakttar man, att just i de rutor, där fynd speciellt talrikt förekom, stenarna voro jämförelsevis små. Överhuvudtaget var backen W och SW-om manbyggnaden mycket stenig, och för stenålderboplats olämplig.

Endast en grupp stenar kunde med säkerhet sägas ha utgjort en eldstad. Denna stengrupp befann sig på gränsen mellan d 1 och e 1 och bestod av jämförelsevis små stenar (se fotografien). Eldstaden hade blivit uppgjord i skygd av ett större stenblock invid vilken dessutom fanns en större flat håll. Mellan stenarna mycket svart sotlager jämte brända ben; stenarna även skörbrända.

Tre andra tydliga större sotfläckar kunde iakttagas. I rut. d 5-6 och e 5-6 förekom invid några mindre stenar ett tydligt sotlager. Brända ben påträffades i det strax ovanför belägna skiktet. Genast under sotlagret följde ljus steril sand.

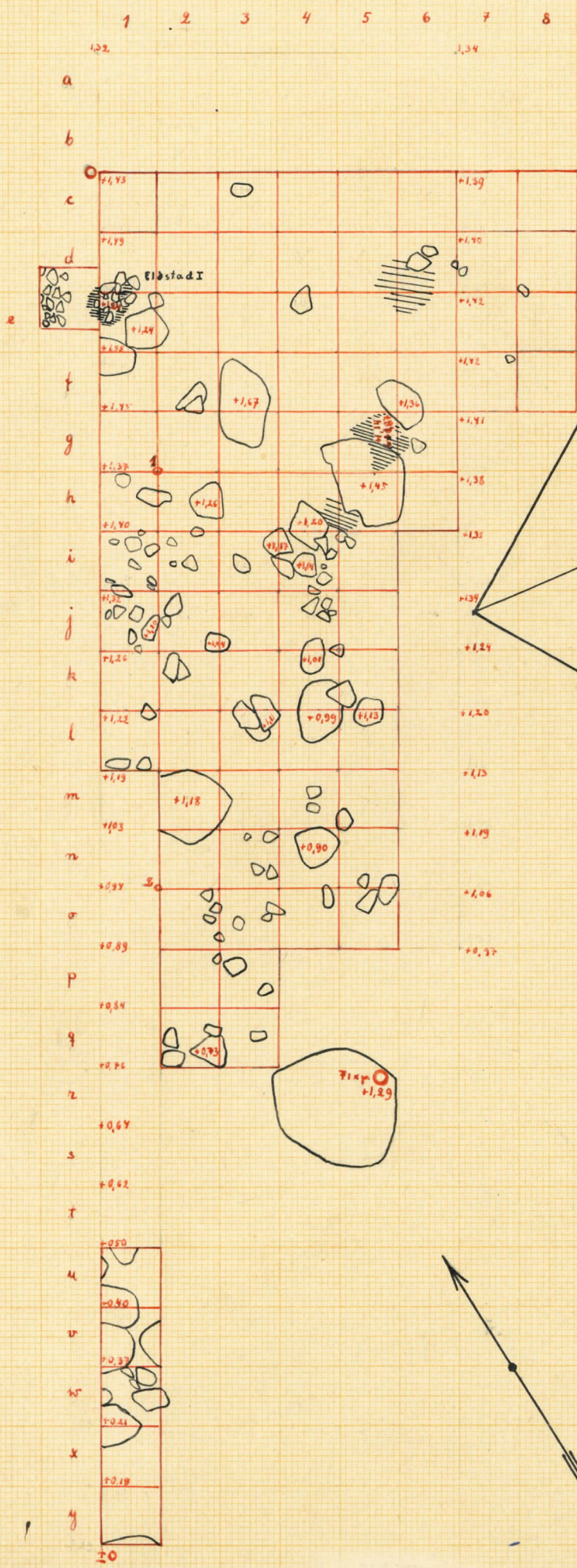
I rut. g 5-6 fanns mellan två större stenar och i synnerhet i en fördjupning av den senare ett starkt sotlager, delvis av 10 cm:s mäktighet. Sotlagret kunde tänkas härröra från senare tid. Detsamma kunde sägas om en tredje sotfläck, i rutan h 4-5, på andra sidan om samma stora stenblock, som föreg. Detta sotlager befann sig mycket när a ytan.

Nivellemang för boplatsen.

Framåt	Bakåt
	Fixp. 0,04
3,710	1,10
stranden 3,600	
Fixp. 6,17 m	över vattenytan
	i Tessjö å.

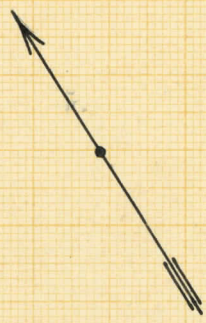
Räknas förslagsvis rutserien o som nedre gräns för Hanusbackens stenåldersboplats, är motsvarande tal för denna 5,77 m över Tessjö å den 8 juni 1931.

M. Cleve

□ provgröp

Lappträsk Lindkoski
Hannusbacken

Lappträsk, Lindkroki, Helgars, Hammusbackens stenålders-
boplatz omedelbart bakom bystädsbyggnaden i bildens mitt.

8170-8172.

M. Edv. 1931.

8173.
Lappträsk, Lindkoster, Helgars, Hammusbackens
stenålders boplatss sedd fr. O. S. bakgrunden
Svennas hemman.

8174.
De grävvarna arbetsklara. Längst till
vänster doktor J. Hastig, längst till höger upp-
firmaren och skalden Nestor Lassas.

Lappträsk, Lindkrokar, Helgars, Hammus-^{8175.}
baken. Doktor J. Hastig i arbete.

D ☺. Arbetet är avslutat. Längst till^{8176.}
vänster doktor Hastig.

Lappträsk, Lindkoski, Helgars, Hannus-^{9177.}
backen. Eldstad n° 1.

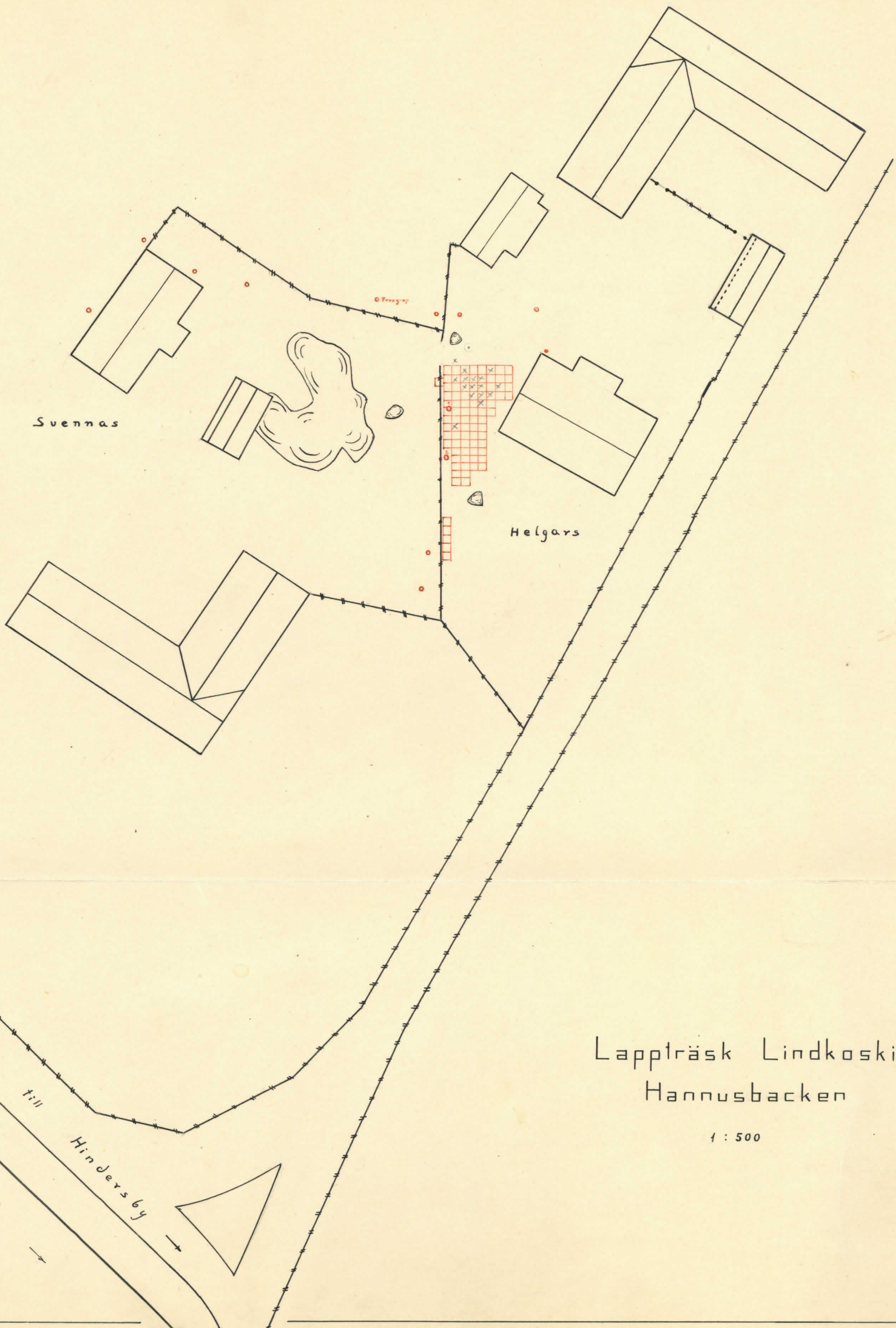
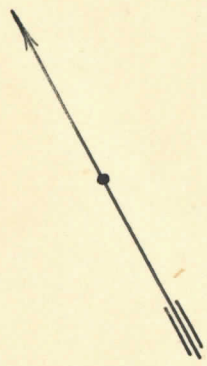

Lappträsk, Lushala,
Hannus.

Svennas

Helgars

väg till Hindersby
Tessjö å

Lappträsk Lindkoski
Hannusbacken

1 : 500